

Postbus 242  
2130 AE Hoofddorp  
T (088) 496 04 21  
E [info@cea.nl](mailto:info@cea.nl)  
I [www.cea.nl](http://www.cea.nl)

Datum binnenkomst : 14 februari 2025 Referentie : 25/ICEA/02960 Telefoon : (088) 496 04 21  
Bijlage(n) : Behandelaar : Coen Bongers E-mail : [info@cea.nl](mailto:info@cea.nl)

**Onderwerp**                    **Reactie hbo A&A - Consultatieformulier uitgangspunten raamwerk**

### **Let op**

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

## Onderdeel 1 van 5

### Paragraaf 3.1

### Eindtermen op basis van leeruitkomsten

<b>Doelstellingen</b>	<ol style="list-style-type: none"><li><b>Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</b><ol style="list-style-type: none"><li>toekomstbestendig zijn;</li><li>opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</li></ol></li></ol>
<b>Uitgangspunt</b>	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
<b>Consultatievragen</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings- en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten?</li><li>Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?</li></ol>
<b>Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)</b>	<u>Opleiding</u>
<b>Antwoorden</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>Het beschrijven van leeruitkomsten maakt het beter mogelijk om leerwegaafhankelijk de toetsing vorm te geven. Dit betekent dat niet de weg maar de eindstreep halen van belang is. Dit maakt het mogelijk om de "weg" vooral formatief te beoordelen, en de "eindstreep" summatief. Zeker bij een diverse instroom betekent dit dat er flexibelere routes kunnen worden gemaakt voor studenten met bijvoorbeeld ruimte werkervaring – min of meer aansluitend bij de huidige experimenten overigens.</li><li>Het vereist flexibiliteit van de onderwijsinstelling en van de docenten, waarbij het feitelijke "kunnen" belangrijker is dan het "geleerd hebben en morgen weer vergeten zijn". Dit vereist</li></ol>

## Onderdeel 1 van 5

### Paragraaf 3.1

### Eindtermen op basis van leeruitkomsten

inspanningen van de onderwijsinstellingen om maatwerk te kunnen leveren, zowel bij de inrichting van het onderwijs als bij de inrichting van de toetsing. Een nadeel hiervan kan zijn dat het voor studenten lastiger wordt om te wisselen van onderwijsinstelling.

Daarnaast is het een risico dat het eindniveau van verschillende opleiders "uit elkaar gaat lopen". Een goede borging op eindniveau is gewenst.

Tot slot is er een risico dat studenten gaan "shoppen" bij aanbieders voor een minimum-onderwijsprogramma. Dit met name indien er geen goede borging van en toezicht op het eindniveau is.

## Onderdeel 2 van 5

### Paragraaf 3.2

### Themagericht raamwerk

<b>Doelstellingen</b>	<b>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</b> <ol style="list-style-type: none"><li>2. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen);</li><li>3. aansluiten op de diverse werkpraktijk;</li><li>4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</li></ol>
<b>Uitgangspunt</b>	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
<b>Consultatievragen</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek?</li><li>2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek?</li><li>3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?</li></ol>
<b>Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)</b>	Opleiding

**Antwoorden**

1 en 2. Een thematische insteek kan ervoor zorg dragen dat het leren meer geïntegreerd plaats vindt. Hierbij is altijd het risico dat op bepaalde onderdelen vakkennis niet voldoende op orde is. Een thematische insteek maakt onderwijs voor docenten die 'all round' zijn leuker, maar docenten die een zeer specifieke vakexpertise hebben, zijn mogelijk minder geschikt als docent in een thematische opleiding.

Het kiezen van de juiste thema's kan tot veel discussie leiden. Uit de notitie maken we op dat CEA verantwoordelijk is voor het beschrijven van de thema's. Dit zou een goede zaak zijn om discussie in de instellingen te vermijden en tegelijkertijd voor voldoende gelijk(waardig)heid tussen opleidingen te zorgen.

Thema's moeten (deels) vakgericht onderwijs niet uitsluiten en dus niet allesomvattend zijn. Een gedegen kennis van en vaardigheid in de kernvakken van het beroep, moet geborgd worden.

3. Thema's dienen herkenbaar en robuust te zijn. Zeker indien er sprake is van integratie, dienen thema's ook herkenbaar te zijn in de (dagelijkse) praktijk van de student. Dit pleit voor thema's die nauw aansluiten bij die praktijk. Hierbij kan aansluiting worden gezocht bij de huidige praktijkopleiding (Assurance, Samenstellen, Fiscale Advisering, Bedrijfseconomische Advisering en ICAIS-advisering)

## Onderdeel 3 van 5

### Paragraaf 3.3

### Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

<b>Doelstellingen</b>	<p><b>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>3. aansluiten op de diverse werkpraktijk.</li></ol> <p><b>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. het leereffect voor studenten optimaal is;</li><li>2. dubbelingen voorkomen worden;</li><li>3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt;</li><li>4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.</li></ol>
<b>Uitgangspunt</b>	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
<b>Consultatievragen</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk?</li><li>2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld?</li><li>3. Welke belemmeringen ziet u?</li></ol>
<b>Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)</b>	Opleiding

**Antwoorden**

1, 2 en 3. Integratie biedt voordelen maar ook nadelen. Er is een grote groep studenten die ervoor kiest om eerst de theorieopleiding te doen en later pas de praktijkopleiding. Het risico is dat een groep studenten niet meer gaat starten met de theoretische en praktijkopleiding.

Het is daarom van belang dat theorie en praktijk ook altijd los van elkaar gevolgd moeten kunnen worden. Een ander risico is dat studenten die de theorie inmiddels hebben afgerond niet meer starten als theorie en praktijk uitsluitend nog geïntegreerd gevolgd kunnen worden. Voor deze groep is in elk geval een goede overgangsregeling nodig.

Verder is de constructie met diverse stagebureaus een hele lastige. Er zou sprake moeten zijn van b.v. 1 stagebureau voor alle trainees/studenten. Indien een opleiding tot integratie wil komen, zal in de huidige situatie met een groot aantal stagebureaus afgestemd moeten worden. Dit is (feitelijk) ondoenlijk.

<p><b>Doelstellingen</b></p>	<p><b>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</b></p> <p>4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</p> <p><b>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</b></p> <p>3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt.</p> <p><b>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</b></p> <p>1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;</p> <p>2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.</p>
<p><b>Uitgangspunt</b></p>	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
<p><b>Consultatievragen</b></p>	<p>1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als</p>



## Onderdeel 4 van 5

### Paragraaf 3.4

### Normering van de eindtermen

	<p>het gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none"><li>2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij?</li><li>3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?</li></ol>
<b>Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)</b>	opleiding
<b>Antwoord</b>	<p>1 en 2. Om recht te doen aan de grote verschillen tussen instromende studenten is een normering van studielast en studieduur minder relevant. Er kan volstaan worden met een normering van het beheersingsniveau. Het gaat immers om de vraag of het doel is bereikt niet om de vraag welke weg is gevolgd. Normeren van studielast en studieduur past ook minder bij het werken met leeruitkomsten.</p>

	<b>Mogelijkheden</b>	<b>Uw overwegingen:</b>
	<p>Studielast theoretische opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Geen normering voor de studielast,</li> <li>• Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase.</li> </ul>	
	<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden;</li> <li>• Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding;</li> <li>• Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden.</li> </ul>	
	<p>Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:</p> <p>CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.</p> <p>CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.</p>	<p>Voorkeur</p>

## Onderdeel 5 van 5

### Paragraaf 3.5

### Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

<b>Doelstellingen</b>	<b>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</b> <ol style="list-style-type: none"><li>1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;</li><li>2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.</li></ol>
<b>Uitgangspunt</b>	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
<b>Consultatievragen</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren?</li><li>2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?</li></ol>
<b>Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)</b>	opleiding
<b>Antwoord</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Voor. De uitdaging zal zijn om deze minimum set van competenties zo generiek te beschrijven dat het een diverse instroom mogelijk maakt. Het betekent ook dat onderdelen van de opleiding die zeer accountancy specifiek zijn naar de postinitiële fase moeten. Deze onderdelen, denk aan diverse regelgeving, zal immers zelden of niet in een andere opleiding dan een accountantsopleiding aan bod komen.</li></ol>